

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK

PRIIT PIKAMÄE

esitatud 4. oktoobril 2024¹

Liidetud kohtuasjad C-313/23, C-316/23 ja C-332/23

Inspektorat kam Visshia sadeben savet

(eelotsusetaotlused, mille on esitanud Sofiyski rayonen sad (Sofia rajoonikohus, Bulgaaria))

Eelotsusetaotlus – ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik – Kohtuinspeksioon, kes on pädev tegema ettepanekut kohtunike ja prokuröride suhtes distsiplinaarmenetluse algatamiseks –

Kohtuinspeksiooni liikmete ametisse jäämine pärast ametiaja seadusliku kestuse lõppu –
Füüsiliste isikute kaitse isikuandmete töötlemisel – Määrus (EL) 2016/679 – Mõiste „vastutav töötleja“ – Andmetöötluse eesmärkide ja vahendite kindlaksmääramine riigisisises õiguses –
Isikuandmete turvalisus – Kohtuasutus, mis annab kohtuinspeksioonile loa tutvuda kohtunike ja prokuröride ning nende pereliikmete pangakontode saldodega seotud isikuandmetega

I. Sissejuhatus

1. Käesolev kohtuasi annab Euroopa Kohtule võimaluse teha esimest korda otsus selle kohta, kas ELL artikliga 19 on kooskõlas riigisisised õigusnormid, mis lubavad kohtunike inspeksiooniorani – kes on pädev kohtunike ja prokuröride suhtes distsiplinaarmenetluste alal – liikmetel *de facto* ja tähtajatult jätkata oma ametikohal töötamist pärast nende ametiaja seadusliku kestuse lõppu.

2. Samuti võimaldab see Euroopa Kohtul jätkata tööd määruse (EL) 2016/679² tõlgendamisel, täpsustades ühelt poolt oma kohtupraktikat seoses vastutava töötleja määramisega riigisisises õiguses ja teiselt poolt selle määruse artikli 79 lõikes 1 ette nähtud õiguskaitsevahendi eset.

II. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

3. Käesolevas kohtuasjas on asjakohased ELL artikkel 19, Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikkel 47 ning isikuandmete kaitse üldmääruse artiklid 4, 5, 32, 33 ja 79.

¹ Algkeel: prantsuse.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT 2016, L 119, lk 1; edaspidi „isikuandmete kaitse üldmäärus“).

B. Bulgaaria õigus

1. Bulgaaria põhiseadus

4. Bulgaaria Vabariigi põhiseaduse (Konstitutsiya na Republika Bulgaria; edaspidi „Bulgaaria põhiseadus“) põhikohtuasja asjaoludele kohaldatavas redaktsioonis artikli 117 lõikes 2 on sätestatud:

„Kohtuvõim on sõltumatu. Kohtunikud, rahvakohtunikud, prokurörid ja eeluurimiskohtunikud alluvad oma ülesannete täitmisel ainult seadusele.“

5. Põhiseaduse artiklis 132a on põhikohtuasja asjaoludele kohaldatavas redaktsioonis sätestatud:

„(1) Kõrgeimas justiitsnõukogus asutatakse inspeksiooniorgan. Selle koosseisus on üks peainspektor ja kümme inspektorit.

(2) Peainspektori valib parlament liikmete kahekolmandikulise häälteenamusega viieks aastaks.

(3) Inspektorid valib parlament lõikes 2 sätestatud korra kohaselt neljaks aastaks.

(4) Peainspektori ja inspektorid võib tagasi valida, kuid neid ei saa tagasi valida kaheks järjestikuseks ametiajaks.

[...]

(6) Inspeksioon kontrollib kohtuvõimu asutuste tegevust, kahjustamata kohtunike, rahvakohtunike, prokuröride ja eeluurimiskohtunike sõltumatust nende ülesannete täitmisel. Inspeksioon kontrollib kohtunike, prokuröride ja eeluurimiskohtunike ausust ja huvide konflikte, nende varadeklaratsioone ja kohtuvõimu mainet kahjustavate ning kohtunike, prokuröride ja eeluurimiskohtunike sõltumatuse rikkumisega seotud tegude tuvastamist. Peainspektor ja inspektorid on oma ülesannete täitmisel sõltumatud ja alluvad ainult seadusele.

(7) Inspeksioon tegutseb omal algatusel ning samuti kodanike, juriidiliste isikute ja riigiorganite, sealhulgas kohtunike, prokuröride ja eeluurimiskohtunike algatusel.

[...]

(10) Peainspektori ja inspektorite valimise ja ametist vabastamise tingimused ja kord ning inspeksiooniorgani korraldus ja toimimine on kehtestatud seadusega.“

2. Kohtuvõimu seadus

6. Kohtuvõimu seaduse (Zakon za sadebnata vlast) (DV nr 64, 7.8.2007) artikkel 46 on sõnastatud järgmiselt:

„Parlament valib peainspektori ja iga inspektori eraldi parlamendiliikmete kahekolmandikulise häälteenamusega.“

7. Selle seaduse artiklis 54 on ette nähtud:

„(1) Inspeksioon

[...]

2. kontrollib kohtumenetluste, prokuratuuri poolt süüdistuse esitamise ja uurimismenetluste algatamise ja nende menetluste käigu korraldamist ning kohtuasjade lõpetamist ettenähtud tähtaja jooksul;

[...]

6. teeb kohtunikele, prokuröridele, eeluurimiskohtunikele ja kohtuvõimu haldusametnikele distsiplinaarkaristuste määramise ettepanekud;

7. esitab hoiatusi, soovitusi ja aruandeid teistele riigiasutustele, sealhulgas kohtusüsteemi ametiasutustele;

8. kontrollib kohtunike, prokuröride ja eeluurimiskohtunike ausust ja huvide konflikte, nende varadeklaratsioone ja kohtuvõimu mainet kahjustavate ning kohtunike, prokuröride ja eeluurimiskohtunike sõltumatuse rikkumisega seotud tegude tuvastamist.

[...]

15. kontrollib isikuandmete töötlemist isikuandmete kaitse seaduse artikli 17 lõikes 1 osutatud juhtudel.

(2) Lõike 1 punktis 15 osutatud kontrolli teostamisel täidab inspeksioon isikuandmete kaitse seaduses ette nähtud ülesandeid ja volitusi.

[...]“.

8. Nimetatud seaduse artikli 175a lõikes 1 on sätestatud:

„Kohtunikud, prokurörid ja eeluurimiskohtunikud esitavad [inspeksioonile] järgmised deklaratsioonid:

1. varade ja huvide deklaratsiooni kahes osas;

2. punktis 1 osutatud deklaratsiooniga võrreldes asjaolude muutumise deklaratsiooni osa kohta, mis käsitleb artikli 175b lõike 1 punktides 11–13 osutatud huvisid, ning rahaliste vahendite päritolu kohta võlgade ja laenude ennetähtaegse tagasimaksmise korral.“

[...]“.

9. Sama seaduse artikli 175b lõige 4 on sõnastatud järgmiselt:

„Kohtunikud, prokurörid ja eeluurimiskohtunikud deklareerivad oma abikaasa või *de facto* abikaasana koos elava elukaaslase ja nende alaealiste laste vara ja sissetuleku.“

10. Kohtuvõimu seaduse artiklis 175e on sätestatud:

„(1) Kuue kuu jooksul alates deklaratsiooni esitamise tähtaja möödumisest kontrollib [inspeksioon] deklareeritud faktide tõele vastavust.

[...]

(6) [Inspeksioon] võib saada teavet krediidasutuste seaduse artiklites 56 ja 56a osutatud infosüsteemidest. [Inspeksiooni] peainspektor ja inspektorid võivad taotleda pangasaladuse avaldamist Rayonen sadis (rajoonikohus), mille tööpiirkonnas on asjaomase isiku elukoht, välja arvatud juhul, kui nõusolek on antud vastavalt krediidasutuste seaduse artikli 62 lõike 5 punktile 1. Nõusolek antakse [inspeksioonis] kirjalikult ilma allkirja notariaalse kinnitusega peainspektori kinnitatud vormil.“

3. Krediidasutuste seadus

11. Krediidasutuste seaduse (Zakon za kreditnite institutsii) (DV nr 59, 21.7.2006) põhikohtuasja asjaoludele kohaldatavas redaktsioonis on artiklis 62 ette nähtud:

„(1) Pangatöötajatel, pankade juht- ja järelevalveorganite liikmetel, Bulgaaria keskpanga (BNB) töötajatel, hoiuste tagamise fondi töötajatel ja selle juhatuse liikmetel, likvideerijatel, ajutistel halduritel ja pankrotihalduritel ning kõigil teistel pankade jaoks töötavatel isikutel on keelatud avaldada või kasutada pangasaladust sisaldavat teavet enda või oma pereliikmete huvides.

(2) Pangasaladus koosneb faktidest ja asjaoludest, mis mõjutavad panga klientide kontode ja hoiuste saldosisid ning tehinguid.

[...]

(5) Välja arvatud BNB puhul ja artikli 56 kohaldamisel ja tingimustel, võib pank anda lõikes 2 osutatud teavet üksikklientide kohta ainult:

1. nende nõusolekul;

2. vastavalt lõigetele 6 ja 7 tehtud kohtu otsuse alusel;

[...]

(6) Kohus võib anda korralduse lõikes 2 osutatud teabe avaldamiseks ka järgmiste isikute nõudmisel:

[...]

12. [inspeksiooni] peainspektor või inspektor.

(7) Rayonen sadi [rajoonikohus] kohtunik teeb lõikes 6 nimetatud taotluse kohta otsuse kinnisel nõupidamisel hiljemalt 24 tunni jooksul alates taotluse saamisest põhjendatud otsusega, täpsustades, mis ajavahemikku lõikes 1 nimetatud teave puudutab. Kohtu otsust ei saa edasi kaevata.

[...]“.

4. Isikuandmete kaitse seadus

12. Isikuandmete kaitse seaduse (Zakon za zashtita na lichnite danni) (DV nr 1, 4.1.2002) artiklis 17 on ette nähtud:

„(1) [Inspektsioon] jälgib ja kontrollib isikuandmete kaitse üldmääruse, käesoleva seaduse ja isikuandmete kaitse õigusaktide järgimist, kui isikuandmeid töödeldakse:

1. kohtus kohtuvõimu ametiülesannete teostamisel ja
2. prokuratuuris ja uurimisasutustes kohtuvõimu ametiülesannete täitmisel kuritegude ennetamiseks, avastamiseks, uurimiseks või nende eest kriminaalvastutusele võtmiseks või kriminaalkaristuste täitmisele pööramiseks.

[...]“.

13. Selle seaduse artikli 39 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Andmesubjekt võib tema isikuandmete kaitse üldmäärusest ja käesolevast seadusest tulenevate õiguste rikkumise korral vaidlustada vastutava töötleva ja volitatud töötleva tegevuse kohtus haldusmenetluse seadustikus ette nähtud korras.“

III. Kohtuvaidluse faktilised asjaolud, põhikohtuasja menetlus ja eelotsuse küsimused

14. Inspektorat kam Vissia sadeben savet (kõrgeima justiitsnõukogu inspektsioon, Bulgaaria; edaspidi „inspektsioon“) esitas 15. mail 2023 Sofiyski rayoneni sadile (Sofia rajoonikohus, Bulgaaria) taotluse avaldada pangasaladus mitme kohtuniku, prokuröri ja nende pereliikmete vara suhtes.

15. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et esiteks tuleb kontrollida, kas inspektsioon on pädev esitama talle pangasaladuse avaldamise taotlust. Ta täpsustab sellega seoses, et see asutus, mis loodi 2007. aastal Bulgaaria põhiseaduse muudatusega, koosneb kohtunike peainspektorist ja kümnest inspektorist, kelle valib Bulgaaria parlament vastavalt viieks ja neljaks aastaks. Käesoleval juhul lõppes peainspektori ja kõigi inspektorite ametiaeg 2020. aastal, ilma et parlament oleks valinud uusi liikmeid.

16. See kohus märgib, et Konstitutsionen sad (konstitutsioonikohus, Bulgaaria) otsustas 27. septembri 2022. aasta kohtuotsuses, et kui inspektsiooni liikmete ametiaeg lõpeb, ei lõpetata nad oma tegevust enne, kui on valitud uued liikmed. Samas soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas Euroopa Liidu õigust arvestades võib nende liikmete ametiaja pikendamine kahjustada selle asutuse sõltumatust, kuna tal on õigus alatatada kohtunike vastu distsiplinaarmenetlust. Jaatava vastuse korral soovib see kohus teada, millised kriteeriumid võimaldavad kindlaks teha, kas selline pikendamine on lubatav.

17. Teiseks on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus liikmesriigi kohtute rolli ja kohustuste kohta, mis võimaldavad inspektsioonil tutvuda kohtunike isikuandmetega.

18. Selle kohta märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et 2019. aastal avaldati inspeptsiooni veebisaidil mitme kohtuniku ja prokuröri aadressi ja nende pereliikmete identiteediga seotud isikuandmed. Olles tuvastanud, et neid andmeid oli levitatud ebaseaduslikult, määras Komisja za zashtita na lichnite danni (isikuandmete kaitse komisjon, Bulgaaria) inspeptsioonile trahvi.

19. Selles kontekstis on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus, kas juhul, kui isikuandmete kaitse üldmäärus on kohaldatav, tuleb ta kvalifitseerida vastutavaks töötlejaks selle määruse artikli 4 punkti 7 tähenduses. Täpsemalt märgib see kohus, et Bulgaarias valdava riigisisese õiguse tõlgenduse kohaselt piirneb kohtu kontroll selle kindlakstegemisega, kas isikute suhtes, kelle pangasaladuse avaldamist taotletakse, kehtib kohtuvõimu seaduses ette nähtud deklareerimiskohustus. Ta rõhutab, et kui sellist taotlust menetleva kohtu suhtes kohaldataks vastutavaks töötlejaks kvalifitseerimist, peaks ta tagama isikuandmete kaitse üldmääruse artiklite 32–34 alusel andmete turvalisuse.

20. Lisaks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas kohtuasutust, kes annab riigiorganile juurdepääsu andmetele, mille suhtes kehtib pangasaladus, võib pidada järelevalveasutuseks isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 51 tähenduses.

21. Lõpuks tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul kindlaks teha, kas enne andmetega tutvumise loa andmist peab kohus veenduma, et meetmed, mille on inspeptsioon võtnud selleks, et tagada andmete töötlemine kooskõlas seadusega, on piisavad. Sellel kohtul on eelkõige tekkinud küsimus, kas olenemata sellest, kas ta kvalifitseerub vastutavaks töötlejaks või järelevalveasutuseks, on ta isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 79 ette nähtud tõhusa õiguskaitse tagamiseks kohustatud viima selliseid kontrolle läbi omal algatusel.

22. Neil asjaoludel otsustas Sofiyski rayonen sad (Sofia rajoonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku koostoimes [harta] artikli 47 teise lõiguga tuleb tõlgendada nii, et iseenesest või teatud tingimustel rikutakse liikmesriikide kohustust tagada tõhusad õiguskaitsevahendid sõltumatuks kohtulikuks kontrolliks, kui niisuguse asutuse volitusi, kes võib määrata kohtunikele distsiplinaarkaristusi ja kellel on õigus koguda andmeid nende vara kohta, pikendatakse määramata ajaks pärast põhiseadusega kindlaks määratud ametiaja lõppu? Kui selline volituste pikendamine on lubatud, siis millistel tingimustel?
2. Kas [isikuandmete kaitse üldmääruse] artikli 2 lõike 2 punkti a tuleb tõlgendada nii, et kohtunike ja prokuröride vara kontrollimise eesmärgil pangasaladuse avaldamine ja seejärel avalikult teatavaks tegemine on tegevus, mis ei kuulu liidu õiguse kohaldamisalasse? Kas vastus on teistsugune, kui see tegevus hõlmab ka kohtunike ja prokuröride pereliikmete andmete avalikustamist, kes ise ei ole kohtunikud ega prokurörid?
3. Kas juhul, kui teisele küsimusele vastatakse nii, et liidu õigus on kohaldatav, tuleb isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punkti 7 tõlgendada nii, et kohtuasutus, kes annab teisele riigiasutusele loa tutvuda kohtunike ja prokuröride ning nende pereliikmete pangakontode saldode andmetega, määrab kindlaks isikuandmete töötlemise eesmärgid või vahendid ning on seega isikuandmete „vastutav töötleja“?

4. Kas juhul, kui teisele küsimusele vastatakse nii, et liidu õigus on kohaldatav, ja kolmandale küsimusele vastatakse eitavalt, tuleb isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 51 tõlgendada nii, et kohtuasutus, kes annab teisele riigiasutusele loa tutvuda kohtunike ja prokuröride ning nende pereliikmete pangakontode saldode andmetega, vastutab isikuandmete kaitse üldmääruse kohaldamise järelevalve eest ja on seega nende andmetega seoses „järelevalveasutus“?
5. Kas juhul, kui teisele küsimusele vastatakse nii, et liidu õigus on kohaldatav, ja kolmandale või neljandale küsimusele vastatakse jaatavalt, tuleb isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 32 lõike 1 punkti b või artikli 57 lõike 1 punkti a tõlgendada nii, et kohtuasutus, kes annab teisele riigiasutusele loa tutvuda kohtunike ja prokuröride ning nende pereliikmete pangakontode saldode andmetega, on juhul, kui on olemas teave, et asutus, kellele tuleks andmetega tutvumise luba anda, on varem toime pannud isikuandmete kaitsega seotud rikkumise, kohustatud hankima teavet isikuandmete kaitseks võetud meetmete kohta ja kontrollima nende meetmete kohasust, et otsustada, kas lubada andmetega tutvuda või mitte?
6. Kas juhul, kui teisele küsimusele vastatakse nii, et liidu õigus on kohaldatav – ning olenemata kolmandale ja neljandale küsimusele antavast vastusest –, tuleb isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 79 lõiget 1 koostoimes [harta] artikliga 47 tõlgendada nii, et kui liikmesriigi riigisisises õiguses on sätestatud, et teatavat liiki andmeid võib avalikustada ainult kohtu loal, peab loa andmiseks pädev kohus tagama omal algatusel õiguskaitse isikutele, kelle andmed ta avalikustab, nõudes, et andmetega tutvumise luba taotlenud riigiasutus, kelle kohta on teada, et ta on varem võimaldanud isikuandmete kaitsega seotud rikkumist, esitaks teavet isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 33 lõike 3 punkti d kohaselt võetud meetmete ja nende tõhusa rakendamise kohta?“

IV. Menetlus Euroopa Kohtus

23. Kirjalikud seisukohad on esitanud inspeksioon, Bulgaaria ja Poola valitsus ning Euroopa Komisjon.

V. Õiguslik analüüs

24. Vastavalt Euroopa Kohtu palvele on käesolev ettepanek tehtud esimese, kolmanda ja kuuenda eelotsuse küsimuse kohta.

A. Esimene eelotsuse küsimus

25. Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku koostoimes harta artikliga 47 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisised õigusnormid või praktika, millega on lubatud inspeksiooni liikmetel, kelle pädevuses on kohtunike ja prokuröride suhtes algatatud distsiplinaarmenetlused, jääda ametisse oma seaduslikust ametiajast kauemaks. Bulgaaria ja Poola valitsus ning inspeksioon leidsid oma kirjalikes seisukohtades, et Euroopa Kohtul puudub pädevus selle küsimuse läbivaatamiseks ja et see on vastuvõetamatu. Lisaks on oluline meeles pidada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on Euroopa Kohtul omaenda pädevuse või talle esitatud eelotsusetaotluse vastuvõetavuse hindamiseks kohustus kontrollida asjaolusid, mille alusel liikmesriigi kohus tema

poole pöördus³.

1. Pädevus

26. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei ole Euroopa Kohus pädev eelotsuse küsimusele vastama, kui on ilmne, et liidu õigusnorm, mille tõlgendamist Euroopa Kohtult taotletakse, ei kuulu kohaldamisele⁴. Kui õiguslik olukord ei kuulu liidu õiguse kohaldamisalasse, ei ole sellele hinnangu andmine Euroopa Kohtu pädevuses ning ainuüksi harta sätteid, millele võib olla tuginetud, seda pädevust anda ei saa⁵.

27. Esiteks tuleb ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaldamise kohta meenutada, et selle sätte kohaselt peab liikmesriik kehtestama niisugused õiguskaitsevahendid, mis on vajalikud selleks, et tagada õigussubjektidele õigus tulemuslikule õiguskaitsele liidu õigusega hõlmatud valdkondades. Liikmesriikidel on niisiis kohustus näha ette õiguskaitsevahendite ja menetluste süsteem, mis tagab kõnealustes valdkondades tõhusa kohtuliku kontrolli. Euroopa Kohtu praktikast nähtub, et ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaldamisala osas on selles sättes viidatud „liidu õigusega hõlmatud valdkondadele“, sõltumata olukorrast, milles liikmesriik seda õigust harta artikli 51 lõike 1 tähenduses kohaldab⁶.

28. ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik on mõeldud eelkõige kohaldamiseks iga liikmesriigi kohtu suhtes, kes võib kohtuna otsustada liidu õiguse kohaldamise või tõlgendamise küsimusi, mis kuuluvad seega liidu õigusega hõlmatud valdkondadesse. Nii näib see olevat eelotsusetaotluse esitanud kohtu puhul, kellel võidakse Bulgaaria üldkohtuna paluda lahendada küsimusi seoses liidu õiguse kohaldamise või tõlgendamisega, ning kes kuulub liidu õiguse tähenduses „kohtuna“ Bulgaaria õiguskaitsevahendite süsteemi ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu tähenduses „liidu õigusega hõlmatud valdkondades“, mistõttu peab see kohus vastama tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele. Lisaks tuleb meenutada, et kuigi kohtukorraldus liikmesriikides kuulub liikmesriikide pädevusse, nagu märgib Poola valitsus, on liikmesriigid selle pädevuse teostamisel siiski kohustatud täitma kohustusi, mis tulenevad neile liidu õigusest ja eelkõige ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust⁷.

29. Eelotsusetaotlustest nähtub, et inspeksiooni liikmed, kelle ametiaeg oli mitu aastat tagasi lõppenud, esitasid eelotsusetaotluse esitanud kohtule taotluse lubada avaldada pangasaladus, mis puudutab mitme kohtuniku ja prokuröri ning nende pereliikmete pangakontode andmeid. See kohus leiab, et võttes arvesse selle organi ülesandeid ja volitusi distsiplinaarvaldkonnas, võib selline olukord, mille õiguspärasust on kinnitanud Konstitutsionen sad (konstitutsioonikohus), tekitada küsimusi seoses liidu õigusega kehtestatud liikmesriikide kohtusüsteemi sõltumatuse nõudega, mis õigustab Euroopa Kohtule esitatud küsimusi. Ent ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik on

³ 22. märtsi 2022. aasta kohtuotsus Prokurator Generalny (kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleeegium – ametisse nimetamine) (C-508/19, EU:C:2022:201, punkt 59).

⁴ 24. veebruari 2022. aasta kohtuotsus Viva Telecom Bulgaria (C-257/20, EU:C:2022:125, punkt 123).

⁵ 18. aprilli 2023. aasta kohtumäärus Vantage Logistics (C-200/22, EU:C:2023:337, punkt 27).

⁶ 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Miasto Łowicz ja Prokurator Generalny (C-558/18 ja C-563/18, EU:C:2020:234, punktid 32 ja 33).

⁷ Vt selle kohta 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Miasto Łowicz ja Prokurator Generalny (C-558/18 ja C-563/18, EU:C:2020:234, punktid 34–36). Märgin, et mitmes hiljutises kohtuotsuses, milles on tõstatatud küsimus Euroopa Kohtu pädevusest vastata küsimusele, mis puudutab ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku (9. jaanuari 2024. aasta kohtuotsus G. jt (üldkohtu kohtunike ametisse nimetamine Poolas) (C-181/21 ja C-269/21, EU:C:2024:1, punkt 57); 11. aprilli 2024. aasta kohtuotsus Sapira jt (C-114/23, C-115/23, C-132/23 ja C-160/23, EU:C:2024:290, punkt 26) ja 18. aprilli 2024. aasta kohtuotsus OT jt (kohtu likvideerimine) (C-634/22, EU:C:2024:340, punkt 24)), on järeldatud, et vastus on jaatav ainuüksi viimati nimetatud kohtukorralduse kaalutluse põhjal, ilma et oleks viidatud selle sätte kohaldamisalale ja tingimusele, et kohtuasjas kõne all olev liikmesriigi organ peab saama kohtuna lahendada küsimusi, mis on seotud liidu õiguse kohaldamise või tõlgendamisega ja mis seega kuuluvad liidu õigusega hõlmatud valdkondadesse (24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus) (C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 51)).

kohaldatav menetluse kontekstis, milles on tekkinud küsimus, kas liidu õigusega on kooskõlas riigisisised õigusnormid või praktika, mis võivad mõjutada kohtute sõltumatust. Sellega seoses tuleb rõhutada, et iga liikmesriik peab eespool viidatud artikli alusel tagama, et distsiplinaarkord, mida kohaldatakse nende liikmesriikide kohtute kohtunikele, kes kuuluvad õiguskaitseüsteemi liidu õigusega hõlmatud valdkondades, järgib kohtunike sõltumatuse põhimõtet, nähes eelkõige ette selliste organite sekkumise, kes ise vastavad tõhusa kohtuliku kaitse tagatistele⁸.

30. Inspeksioon väidab, et vastupidi sellele, mida märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, ei kasutata asjaomaste kohtunike ja prokuröride pangakontode andmeid, mis on põhikohtuasja ese, tema teavitamisvolituste raames nende distsiplinaarvastutusele võtmiseks ning tal ei ole distsiplinaarkaristuse määramise volitust ega õigust alata samalaadset menetlust, kusjuures viimati nimetatud tähelepaneku on esitanud ka Bulgaaria valitsus ja komisjon. Sellega seoses tuleb meenutada, et Euroopa Kohus peab liidu ja liikmesriikide kohtute pädevuse jaotuse raames võtma arvesse eelotsuse küsimuste faktilist ja õiguslikku konteksti nii, nagu see on eelotsusetaotlustes määratletud. Seega ei saa eelotsusetaotluse läbivaatamisel lähtuda riigisisese õiguse tõlgendusest, millele tugineb põhikohtuasja pool või liikmesriigi valitsus⁹.

31. Sellegipoolest on selge, et eelotsusetaotlustes on olemuslik vastuolu osas, mis puudutab – ja üksnes selles punktis – inspeksiooni volituste ulatust kohtunike ja prokuröride vastu algatatud distsiplinaarmenetluste valdkonnas. Seega, kuigi Sofiyski rayoneni sad (Sofia rajoonikohus) viitab esimeses eelotsuse küsimuses inspeksiooni pädevusele määrata kohtunikele distsiplinaarkaristusi, viitab ta ka kohtuvõimu seaduse artikli 54 lõike 1 punktidele 5 ja 6, mille kohaselt rikkumiste korral inspeksioon „hoiatab“ kõrgeima justiitsnõukogu ([Visshia sadeben saveti] edaspidi „VSS“) pädevat kolleegiumi ja „teeb ettepaneku“ selliste karistuste määramiseks, ning mainib oma „teavitamisvolitust distsiplinaarasjas“¹⁰, mida see organ ja Bulgaaria valitsus oma seisukohtades ka tegelikult kirjeldasid. Seega võib kindlalt väita, et inspeksioon on pädev Bulgaaria kohtunike ja prokuröride distsiplinaarmenetluse valdkonnas ehk vähemalt tegema ettepaneku alata distsiplinaarmenetlus seoses faktiliste asjaoludega, mis tuvastati tema poolt läbi viidud kontrollide käigus, kusjuures Euroopa Kohus peab lisaks piirduma eelotsusetaotluste sisuga, mis puudutavad võimalikke distsiplinaarmeeid¹¹, mis võidakse võtta pärast pangasaladuse avaldamist saadud pangaandmete kontrollimise järel¹².

32. Teiseks tuleb harta artikli 47 kohta rõhutada, et õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile tunnustamine konkreetsel juhul eeldab, et sellele tuginev isik tugineb liidu õigusega tagatud õigustele või vabadustele või et selle isiku suhtes on algatatud menetlus, mis kujutab endast liidu

⁸ Vt selle kohta 20. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Repubblika (C-896/19, EU:C:2021:311, punkt 39) ja 15. juuli 2021. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kohtunike distsiplinaarkord) (C-791/19, EU:C:2021:596, punktid 80 ja 164).

⁹ Vt selle kohta 30. aprilli 2020. aasta kohtuotsus Nelson Antunes da Cunha (C-627/18, EU:C:2020:321, punkt 38) ja 8. mai 2024. aasta kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ (kohtunike ühingud) (C-53/23, EU:C:2024:388, punkt 31).

¹⁰ Vt kohtuasjas C-332/23 esitatud eelotsusetaotluse punktid 20 ja 48.

¹¹ Komisjoni 5. juuli 2023. aasta aruandes õigusriigi kohta Bulgaarias on märgitud, et inspeksiooni poolt 2022. aastal tehtud kaheteistkümnest aususe kontrollist kolme puhul algatati distsiplinaarmenetlus.

¹² Igal juhul ja inspeksiooni enda andmetel kuulub kohtunike varadeklaratsioonide kontrollimine korruptsiooni vastu võitlemise poliitika alla, kuna pangaandmete kogumise eesmärk on kontrollida, kas kohtunike deklareeritud vara ja avalikes registrites kajastatud, deklareeritud ja kinnitatud andmed on omavahel vastavuses. Korruptsioonivastase võitluse ja ebaseaduslikult saadud vara konfiskeerimise seaduse (Zakon za protivodeystvie na koruptsiata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushestvo) (DV nr 7, 19.1.2018, viimati muudetud DV nr 104, 30.12.2022) artikli 3 kohaselt toimub see võitlus muu hulgas varade ja huvide deklareerimise, selle deklaratsiooni kontrollimise, huvide konflikti tuvastamise ja „sanktsioonide“ määramise teel ning nende isikute nimede avaldamisega, kes ei ole deklaratsiooni esitanud või kelle deklaratsioonid on tunnustatud nõuetele mittevastavaks, ning nende isikute nimede avaldamisega, kelle puhul on tuvastatud huvide konflikt. Isegi kui eeldada, et huvide deklareerimisega seotud võimalikud tuvastatud rikkumised ei saa iseloomustada asjaomaste kohtunike distsiplinaarsüütegusid, nagu väidab inspeksioon, võivad selliste normide rakendamisel olla olulised tagajärjed nii kohtunike karjääri kulgemisele kui ka nende elutingimustele, mis õigustab *mutatis mutandis* ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaldamist, millest tuleneb kohtunike sõltumatuse nõue (vt analoogia alusel 5. juuni 2023. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kohtunike sõltumatus ja eraelu) (C-204/21, EU:C:2023:442, punktid 95–97)).

õiguse kohaldamist harta artikli 51 lõike 1 tähenduses. Vaidlust ei ole selles, et esiteks ei ole menetlus põhikohtuasjas võistlev selles mõttes, et isikud, kelle andmed on dokumentidega tutvumise loa taotluse ese, ei osale põhikohtuasja menetluses ega saa seega tugineda mis tahes õiguse rikkumisele, ning teiseks ei vasta see nende isikute suhtes algatatud menetluse läbiviimisele, mis kujutab endast liidu õiguse kohaldamist. Neil asjaoludel ei ole harta artikkel 47 iseenesest põhikohtuasjas kohaldatav. Samas, kuna ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik kohustab kõiki liikmesriike kehtestama liidu õigusega hõlmatud valdkondades tõhusa kohtuliku kaitse tagamiseks vajalikud õiguskaitsevahendid, eelkõige harta artikli 47 tähenduses, siis tuleb viimati nimetatud sätet selle artikli tõlgendamisel nõuetekohaselt arvesse võtta¹³.

2. Vastuvõetavus

33. Tuleb märkida, et vastupidi inspeksiooni väidetele on Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 94 ja eelkõige selle artikli punktis c sätestatud nõuded käesoleval juhul täidetud. Nimelt sisaldavad eelotsusetaotlused piisavalt teavet selleks, et Euroopa Kohus mõistaks põhjusi, miks eelotsusetaotluse esitanud kohus taotleb põhikohtuasja lahendamiseks ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu ja harta artikli 47 tõlgendamist. Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas nende sätetega on vastuolus riigisisised konstitutsioonilised õigusnormid, nagu neid on tõlgendanud Konstitutsionen sad (konstitutsioonikohus), mille kohaselt inspeksiooni liikmed jäävad pärast nende ametiaja seaduses ette nähtud kestust edasi ametisse. Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib sellega seoses saada selgust menetluslikku laadi probleemi kohta, mille ta peab lahendama *in limine litis*, kuna see puudutab küsimust, kas organi tegevust määratleva õigusliku raamistiku väliselt eelotsusetaotluse esitanud kohtu poole pöördumine oli õiguspärane, ja seega küsimust, kas nimetatud kohus on pädev selle organi esitatud nõuet menetlema. Ent nagu nähtub Euroopa Kohtu praktikast, on ELTL artikli 267 alusel vastuvõetavad sellised eelotsuse küsimused, mille eesmärk on võimaldada eelotsusetaotluse esitanud kohtul *in limine litis* lahendada menetluslikku laadi raskused, nagu need, mis on seotud tema enda pädevusega lahendada tema menetluses olev kohtuasi või ka õiguslike tagajärgedega, mida tuleb tunnustada või mis tuleb tunnustamata jätta kohtulahendi puhul, mis võib takistada asja läbivaatamist nimetatud kohtu poolt¹⁴.

34. Sellegipoolest eeldab Euroopa Kohtult eelotsusetaotlusega tõlgendamise taotlemise vajadus ELTL artikli 267 tähenduses, et liikmesriigi kohus võib üksi teha sellest tõlgendusest järeldused, hinnates sellest tõlgendusest lähtuvalt, kas akt, millega tema poole pöörduti, on õiguspärane, ja vajaduse korral tunnistades see õigusvastaseks. Kuigi käesoleval juhul ei nähtu eelotsusetaotlustest, et riigisiseste õigusnormide kohaselt võiks see kohus nii toimida, lubab Bulgaaria valitsuse seisukohtade sisu arvata, et see võib nii olla. Nimelt on seal täpsustatud, et krediidasutuste seaduse alusel teostatava kontrolli raames peab pädev kohus kontrollima, kas pangasaladuse avaldamise taotluse on esitanud selleks volitatud ametiasutus või avalik-õiguslik organ, ning seega põhikohtuasjas, kas taotluse on esitanud peainspektor või inspeksiooni inspektorid. Selline pädeva kohtu volituste laadi täpsustamine kinnitab, et see kohus võib võtta arvesse Euroopa Kohtu vastust esimesele eelotsuse küsimusele ja et selles küsimuses taotletud liidu õigusnormide tõlgendus vastab objektiivsele vajadusele, mis on seotud otsusega, mille võib eelotsusetaotluse esitanud kohus põhikohtuasjas teha¹⁵.

¹³ Vt selle kohta 22. veebruari 2022. aasta kohtuotsus RS (konstitutsioonikohtu otsuste mõju) (C-430/21, EU:C:2022:99, punktid 34–37).

¹⁴ 13. juuli 2023. aasta kohtuotsus YP jt (kohtuniku puutumatuse äravõtmine ja kohtuniku teenistusest kõrvaldamine) (C-615/20 ja C-671/20, EU:C:2023:562, punkt 47 ja seal viidatud kohtupraktika).

¹⁵ Vt selle kohta 9. jaanuari 2024. aasta kohtuotsus G. jt (üldkohtu kohtunike ametisse nimetamine Poolas) (C-181/21 ja C-269/21, EU:C:2024:1, punktid 69–72).

3. Sisulised küsimused

a) Sissejuhatavad märkused

35. Nagu nähtub Euroopa Kohtu praktikast, nõuab ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenev kohtute sõltumatuse nõue, et kohtunike distsiplinaarkorda reguleerivad eeskirjad pakuvad vajalikke tagatise, et vältida mis tahes ohtu, et seda korda kasutatakse kohtulahendite sisu poliitilise kontrolli süsteemina. Selles suhtes kujutavad normid, milles määratletakse nimelt distsiplinaarrikkumiste koosseis ja konkreetset määratavad karistused ja mis näevad ette sõltumatu organi sekkumise vastavalt menetlusele, mis täielikult tagab harta artiklites 47 ja 48 sätestatud õigused, eelkõige kaitseõigused, ning mis näevad ette võimaluse vaidlustada kohtus distsiplinaarorganite otsused, endast kohtuvõimu sõltumatuse kaitse oluliste tagatiste kogumit. Lisaks, kuna distsiplinaaruurimise algatamise perspektiiv kui selline võib avaldada survet neile, kelle ülesanne on õigusemõistmine, siis on oluline, et uurimise läbiviimiseks ja distsiplinaarmeetmete võtmiseks – sealhulgas seda laadi menetluse algatamise ettepaneku tegemisega – pädev organ tegutseks oma ülesannete täitmisel objektiivselt ja erapooletult ning et see organ oleks seejuures kaitstud igasuguse välise mõju eest¹⁶.

36. Käesoleval juhul kahtleb eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas riigisisised õigusnormid ja praktika, mis lubavad inspeksiooni liikmetel jätkata tegevust pärast nende Bulgaaria põhiseaduses ette nähtud seadusliku ametiaja lõppu, arvestades selle organi ülesannete ja pädevuse ulatust, on ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus sätestatud kohtute sõltumatuse põhimõttega kooskõlas. Nagu eelotsusetaotlustest nähtub, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas sellises olukorras on oht, et inspeksiooni tegevusele avaldatakse välist mõju või inspeksioon avaldab lubamatut survet kohtuvõimule.

37. Sarnaselt kohtunikuametis töötamise aja pikendamisega üle tavapärase pensioniea¹⁷ näib mulle, et üksnes liikmesriigid võivad otsustada, kas nad lubavad pikendada põhiseadusliku organi liikmete ametiaega, mille ülesanne on kontrollida kohtuvõimu tegevust, hinnata kohtunike ausust ja nende võimalikke huvide konflikte ning teha vajaduse korral VSSile ettepanek algatada nende suhtes distsiplinaarmenetlus. Siiski peavad liikmesriigid oma põhiseadusliku mudeli valikul järgima eelkõige ELL artiklist 2 ja artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenevat kohtute sõltumatuse nõuet. Nad on seega kohustatud vältima oma kohtukorraldust käsitlevates õigusnormides mis tahes tagasilangusi õigusriigi väärtuse osas, hoidudes vastu võtmast norme, mis võivad kahjustada kohtunike sõltumatust¹⁸.

38. Sellega seoses leian, et kohtunike inspeksiooni liikmete ametiaja pikendamine, mis on tingitud üldisest huvist tulenevast institutsioonilise järjepidevuse vajadusest, ei ole iseenesest piisav selleks, et järeldada, et eespool nimetatud sõltumatuse põhimõtet on rikutud¹⁹, seda enam,

¹⁶ Vt selle kohta 11. mai 2023. aasta kohtuotsus *Inspekția Judiciară* (C-817/21, EU:C:2023:391, punktid 48 ja 49).

¹⁷ 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus) (C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 110).

¹⁸ 5. juuni 2023. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kohtunike sõltumatus ja eraelu) (C-204/21, EU:C:2023:442, punkt 74).

¹⁹ Vt selle kohta 18. mai 2021. aasta kohtuotsus *Asociația „Forumul Judecătorilor din România” jt* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ja C-397/19, EU:C:2021:393, punkt 203). Tuleb rõhutada, et põhikohtuasjad erinevad nimetatud kohtuotsuse aluseks olnud kohtuasjast, mis puudutas kohaldatavates õigusnormides sõnaselgelt ette nähtud lihtsat individuaalset asendamist, sealhulgas selle ajalist piirangut, ilma et eelotsusetaotluse esitanud kohus oleks viidanud kõnealuse ametiaja pikendamise kestuse mõjule kohtunike ja prokuröride sõltumatuse ja erapooletuse nõudele või selle kohta küsimust esitanud.

et niisuguse organi teenistujad ei pea mitte lahendama vaidlusi kohtunikena, vaid viima läbi uurimisi ja tegema distsiplinaarmenetluse algatamise ettepanekuid, mistõttu ei pea nad tingimata vastama kõikidele kohtunikele kohaldatavatele sõltumatuse ja erapooletuse nõuetele²⁰.

39. Sellegipoolest toimus inspeksiooni liikmete lõppenud ametiaja pikendamine nende ametijärglaste ametisse nimetamise valimisprotsessi blokeerimise tõttu spetsiifilises õiguslikus raamistikus. Lisaks igasuguse õigusliku aluse puudumisele (nii pikendamise põhimõtte kui ka kestuse osas²¹) tuleb rõhutada, et peainspektori ja inspektorid võib ametisse tagasi valida, „kuid mitte kaheks järjestikuseks ametiajaks“, ning et oma ülesannete täitmisel nad „alluvad ainult seadusele“. Seega ilmneb, et pikendati põhiseadusliku organi liikmete ametiaega, mille õiguspärasus, mis tuleneb nende algsest valimistest tähtajalisteks ametiajaks, tugineb vaid personalieeskirjade raamistikule ja seaduslikkuse põhimõtte järgimisele, samas kui ei ole ette nähtud ametis jätkamine kuni takistuse olukorra lõppemiseni ega isegi nende ametiaja viivitamatu pikendamiseni. Lisaks on selliselt tõstatatud kontrolli õiguspärasuse küsimus, mis viitab ühiskonna usaldusele asjaomase organi tegevuse vastu ja tema otsustega nõustumisele, erakordselt oluline, arvestades kohtusse pöördumise viisi, kuna inspeksioon võib tegutseda omal algatusel, aga ka „kodanike algatusel“ või ametiasutuste, „sealhulgas kohtunike“ algatusel²². Neil asjaoludel võib inspeksiooni liikmete ametiaja *de facto* ja *sine die* pikendamine tekitada minu arvates põhjendatud muret, et selle organi volitusi ja ülesandeid võidakse kasutada õigusemõistmisele surve avaldamise või selle üle poliitilise kontrolli tegemise vahendina²³.

40. Lõppastmes tuleb lõplik hinnang anda ja selles osas otsus teha eelotsusetaotluse esitanud kohtul endal. Kohane on nimelt meenutada, et ELTL artikliga 267 ei anta Euroopa Kohtule pädevust kohaldada liidu õigusnorme konkreetsetel juhtumil, vaid üksnes pädevus võtta seisukoht aluslepingute ja liidu institutsioonide vastu võetud õigusaktide tõlgendamise kohta. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võib Euroopa Kohus siiski ELTL artikliga 267 kehtestatud õiguslase koostöö raames ja toimikumaterjalide alusel esitada liikmesriigi kohtule liidu õiguse tõlgendamise juhtnöörid, mis võivad olla liikmesriigi kohtule tarvilikud selle sätte mõju hindamisel. Sellega seoses peab eelotsusetaotluse esitanud kohus hindama ohte, mis on seotud inspeksiooni liikmete ametiaja pikendamisega, arvestades kohtunike ja prokuröride sõltumatuse nõuet, võttes arvesse põhikohtuasjas kõne all olevaid õigusnorme kui selliseid ning nende riigisisest õiguslikku ja faktilist konteksti²⁴.

41. Mis puudutab põhikohtuasjas kõne all olevaid õigusnorme²⁵ ja kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib Euroopa Kohtult, millist mõju avaldab inspeksiooni tegevuse jätkamine pärast tema liikmete ametiaja lõppu kohtunike sõltumatuse nõudele, siis tuleb kontrollida, kas selle organi korraldust ja toimimist reguleerivad normid on sõnastatud selliselt, et õigussubjektidel ei saaks nende alusel tekkida mingit põhjendatud kahtlust, et kohtuinspeksiooni volitusi ja ülesandeid kasutatakse õigusemõistmisele surve avaldamise või õigusemõistmise üle poliitilise kontrolli tegemise vahendina. Nimelt võivad need normid üldiselt mõjutada otseselt

²⁰ Vt selle kohta 11. mai 2023. aasta kohtuotsus *Inspeția Judiciară* (C-817/21, EU:C:2023:391, punkt 55).

²¹ Tuletan näiteks meelde, et Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 5 on sätestatud, et „[k]ui ei kohaldata artiklit 6, jääb kohtunik ametisse, niikaua kui tema ametijärglane asub oma kohustusi täitma“.

²² Bulgaaria põhiseaduse artikkel 132a.

²³ Vt analoogia alusel 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus *komisjon vs. Poola* (kõrgeima kohtu sõltumatus) (C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 78) nagu ka 11. mai 2023. aasta kohtuotsus *Inspeția Judiciară* (C-817/21, EU:C:2023:391, punkt 57).

²⁴ Vt analoogia alusel 11. mai 2023. aasta kohtuotsus *Inspeția Judiciară* (C-817/21, EU:C:2023:391, punktid 58 ja 59).

²⁵ Oluline on rõhutada, et nii Bulgaaria valitsus kui ka inspeksioon on selgelt märkinud, et põhikohtuasjas kõne all olevad õigusnormid ei ole pärast viimati nimetatud organi liikmete ametiaja lõppemist muutunud.

kõnealuse organi tegevust ja seega takistada või vastupidi soodustada selliste distsiplinaarmedetmete võtmist, mille eesmärk või tagajärg on avaldada survet neile, kelle ülesanne on õigusemõistmine, või tagada poliitiline kontroll nende isikute tegevuse üle²⁶.

b) Inspektsiooni liikmete ametisse nimetamise viis ja volitused

42. Esiteks on selge, et inspektsiooni liikmete ametisse nimetamise tingimused väljendavad otsest seost seadusandliku võimuga, kuna neid valivad ametisse parlamendiliikmed kahekolmandikulise häälteenamusega. Selle kvalifitseeritud häälteenamuse nõude eesmärk on vähendada ametissenimetamiste ja seega inspektsiooni politiseerimise ohtu selles mõttes, et niisugune häälteenamus nõuab põhimõtteliselt erapoolikute huvide ületamist ja seega erialaselt tunnustatud isikute konsensuslikku valimist. Pragmaatilisem lähenemisviis viib järeldusele, et selle mehhanismi tõhusus, mille eesmärk on tagada avalike teenistujate poliitiline neutraalsus, on suhteline, kuna see sõltub iga riigi poliitilisest kontekstist.

43. Sellega seoses nähtub Euroopa Kohtu käsutuses olevast teabest, et inspektorite ametisse nimetamise protsess seoses nende volitustega kohtuvõimu suhtes tekitab muret nii Euroopa Nõukogu komisjoni „Demokraatia õiguse kaudu“ (nn Veneetsia komisjon) kui ka komisjoni jaoks²⁷. Esimesena nimetatud komisjon märgib seega, et Bulgaaria kontekstis saavutatakse kahekolmandikuline enamus tihti tänu „kvootide“ jaotamisele salajastel poliitilistel läbirääkimistel, mis tähendab, et lõppkokkuvõttes võivad igal inspektoril olla ühe või teise erakonna ees teatavad poliitilised kohustused²⁸. Komisjon tõi välja kandidaatide valikumenetlusega seotud raskused, rõhutades oma 2020. aasta aruandes õigusriigi kohta Bulgaarias asjaolu, et inspektsioon esitas ise kohtuvõimu seaduse muutmise ettepaneku, milles nõutakse, et peainspektori ja inspektorite nimetamise ettepanekud oleksid tehtud muude organite poolt, nagu Varhoven kasationen sadi (kõrgeim kassatsioonikohus, Bulgaaria) ja Varhoven administrativen sadi (kõrgeim halduskohus, Bulgaaria) täiskogu või kohtunike ja kutseorganisatsioonide üldkogud, mitte aga parlamendiliikmete poolt²⁹. Komisjon märkis oma 2023. aasta aruandes, et ei ole tehtud edusamme selliste seadusandlike reformide vastuvõtmisel, mille eesmärk on parandada inspektsiooni toimimist ja vältida poliitilise mõjutamise ohtu, kaasates selle liikmete valimisse nimelt kohtuorganeid.

44. Teiseks tuleneb Bulgaaria põhiseaduse artikli 132a lõikest 6, et inspektsiooni roll, kes tegutseb teadete alusel, kuid ka omal algatusel, on objektiivselt väga ulatuslik³⁰. Kontekstis, mida iseloomustavad arvukad Bulgaaria kohtunike kontrollimehhanismid, märgib Veneetsia komisjon, et inspektsiooni õigused on määratletud üldiselt ja ebatäpselt ning kattuvad sageli VSSi õigustega, millega kaasneb volitustesse sekkumise oht ja oht, et teise organi tegelik võim läheb üle esimesele.

²⁶ Vt selle kohta 11. mai 2023. aasta kohtuotsus *Inspectia Judiciară* (C-817/21, EU:C:2023:391, punktid 50 ja 51).

²⁷ Komisjon viitab oma seisukohtades mitmel korral oma aastaaruannetele õigusriigi olukorra kohta Bulgaarias ning erinevatele Veneetsia komisjoni arvamustele.

²⁸ Veneetsia komisjoni arvamus (CDL-AD (2017) 018, punkt 58). Viimane täpsustab samuti, et kvalifitseeritud häälteenamuse mehhanism ei ole tõhus, kui valitsuse erakonnal on juba vajalik arv hääli, et saavutada üksinda see häälteenamus.

²⁹ Oma arvamuses (CDL-AD (2017) 018, punkt 59) soovib Veneetsia komisjon anda VSSi kodadele volitused esitada parlamendile ametisse nimetamiseks teatud arv kandidaate, et suurendada inspektorite poliitilist neutraalsust.

³⁰ Nagu on Veneetsia komisjoni arvamuses (CDL-AD (2017) 018, punkt 55) kokkuvõtlikult märgitud, on see organ pädev uurima peaaegu kõiki kohtute, prokuratuuride, kohtunike ja prokuröride tegevuse aspekte, nimelt sisemist korraldust ja töökorraldust, kohtupraktika sidusust, kohtunike finantsseisundit, nende vara ja käitumist erasfääris.

Ta rõhutab, et lisaks uurimisvolitustele on inspeksioonil võimalik distsiplinaarjuhtumeid filtreerida, jättes talle kohtuniku väidetava õigusvastase käitumise kohta saadetud „hoiatustele“ reageerimata³¹.

c) Välise mõju oht

45. Tuleb uurida tagatisi, mis võivad olla põhikohtuasjas kõne all olevates õigusnormides ette nähtud selleks, et tagada, et inspeksiooni liikmed on väljaspool väliste tegurite haardeulatust, eelkõige seadusandliku ja täitevvõimu otsese või kaudse mõju suhtes, mis võiks nende otsuseid suunata. Nagu märgitud, on peainspektor ja inspektorid Bulgaaria põhiseaduse artikli 132a alusel oma ülesannete täitmisel „sõltumatud ja alluvad ainult seadusele“. Võib veel märkida, et inspeksioon vaatab kohtuvõimu eelarveprojekti läbi teda puudutavas osas ja esitab selle VSSile³². Bulgaaria valitsus ja inspeksioon rõhutavad üksmeelselt, et ei ole ühtegi õiguslikku mehhanismi, mis võimaldaks riigivõimul ja eelkõige ametisse nimetamise aluseks oleval seadusandlikul võimul mõjutada inspeksiooni tegevust ja täpsemalt kohtunike varadeklaratsioonide kontrollimist. Kohtuvõimu seaduse artikli 57 kohaselt teevad iga-aastase programmi raames ette nähtud kontrolle loosi teel määratud meeskonnad ning hoiatuse alusel kontrollide tegemiseks määratakse inspektor ja teda abistavad eksperdid samuti juhuslikult. Kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli tulemusel ei ilmne vastupidist, näib, et inspeksioonil on Bulgaaria konstitutsioonilises korralduses teatav organisatsiooniline, funktsionaalne ja rahaline iseseisvus, mis hoiab ära otsese või kaudse poliitilise mõju tema liikmetele.

46. Tuleb siiski märkida, et eelotsusetaotlustes esitatud andmete kohaselt on võimalik inspeksiooni liikmeid ametist vabastada³³. Veneetsia komisjoni arvamuses (CDL-AD (2017) 018, punktid 58–60) on märgitud, et riigisisestes õigusnormides on ette nähtud, et inspektoreid, nagu ka kohtunikke, võidakse enne nende ametiaja lõppu ametist vabastada „ametikohustuste raske rikkumise või ametlike kohustuste süstemaatiliselt täitmata jätmise tõttu või kohtuvõimu mainet kahjustava tegevuse tõttu“. Ametist vabastamise ettepaneku võib esitada üks viiendik Bulgaaria parlamendi liikmetest või VSSi täiskogu. Kuigi neid õigusnorme võib mõista nii, et nendega on antud lõplik otsustusõigus Bulgaaria parlamendile, leiab Veneetsia komisjon, et selline otsus peaks kuuluma selle justiitsnõukogu pädevusse³⁴.

³¹ Veneetsia komisjoni arvamus (CDL-AD (2017) 018, punktid 54, 61–66). Selles on täpsustatud, et VSSi hinnangud ja inspeksiooni kontroll puudutavad peaaegu samu elemente ega ole osa ühest järjestikusest menetlusest. Kontrollid, hindamised ja distsiplinaarmenetlused kattuvad, mis õigustab seaduste muutmist, et inspeksiooni volitused ei sekkuks VSSi põhiseaduslikesse volitustesse.

³² Kohtuvõimu seaduse artikkel 54.

³³ Bulgaaria põhiseaduse artikli 132a lõige 10.

³⁴ 16. juuli 2020. aasta kohtuotsuses *Governo della Repubblica italiana* (Itaalia rahukohtunike staatus) (C-658/18, EU:C:2020:572, punktid 48 ja 49) otsustas Euroopa Kohus, et ametist tagandamise keelu põhimõte, mille ülimalt tähtsust tuleb rõhutada, nõuab nimelt, et kohtunikul oleks võimalik ametisse jääda, kuni ta ei ole jõudnud kohustuslikku pensioniikka või kuni ametiaja lõpuni, kui tema ametiaeg on kindlaksmääratud kestusega. Ilma et see oleks täiesti absoluutne, võib sellest põhimõttest erandeid teha üksnes tingimusel, et see on põhjendatav õiguspäraste ja ülekaalukate põhjustega, järgides samas proportsionaalsuse põhimõtet. Ta leidis samuti, et ametist tagandamise keelu tagatis nõuab seega, et kohtu liikmete tagasikutsumise juhud oleksid kindlaks määratud sõnaselgete erinormidega, mis pakuksid kindlamaid tagatisi kui haldus- ja tööõiguse üldnormides ette nähtud tagatised ebaseadusliku tagasikutsumise korral. Ilma et võiks viidata ametist tagandamise keelu põhimõttele, võib see arutluskäik siiski kehtida põhiseadusliku organi liikmete puhul, kelle tegevus on seotud kohtuvõimu teostamise ja usaldusväärsusega.

d) Võimu kuritarvitamise oht

47. Tuleb arvesse võtta tagatise, mis võivad olla põhikohtuasjas kõne all olevates õigusnormides ette nähtud selleks, et inspeksiooni liikmed ei hakkaks võimu kuritarvitama või ei jätkaks võimu kuritarvitamist³⁵. Inspeksiooni teatava institutsionaalse iseseisvuse – kui positiivne see otsese või kaudse mõju eest kaitsmise seisukohast ka ei oleks – eelnevalt tuvastamiseks on vaja, et oleks olemas selle organi tegevust piiritlev raamistik, võttes arvesse selle organi olemust ning tema ülesannete ja volituste ulatust.

48. Euroopa Kohtule esitatud toimikust nähtub, et põhikohtuasjas kõne all olevate õigusnormide kohaselt lasub inspeksioonil läbipaistvuskohustus³⁶ ning et konkreetsemalt kohtunike vara kontrollimise tegevuse osas näib – kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli tulemusel ei ilmne vastupidist –, et selle teostamist reguleerivad mitu sätet. Riigisisised õigusnormid kohustavad inspeksiooni avaldama oma veebisaidil kõigi kohtunike deklaratsioonid ning nende isikute nimekirja, kes ei ole avaldust tähtaegselt esitanud, kusjuures see nimekiri tuleb selle kalendriaasta lõpuks, mille kohta see on koostatud, veebisaidilt eemaldada³⁷. Mis puudutab aususe ja võimaliku huvide konflikti esinemise kontrollimist, siis on kohtunike varadeklaratsioonide kontrollimise menetluse tähtaeg kuus kuud. Kuigi inspeksioonil on tõepoolest õigus taotleda pädevalt kohtult pangasaladuse avaldamist, et saada teavet kohtunike ja prokuröride pangakontode varade ja liikumiste kohta, on see nii juhul, kui viimati nimetatud on keeldunud nende andmetega tutvumise võimaldamisest, ning veel on seaduses sõnaselgelt sätestatud, et kontrollimine toimub deklareeritud asjaolude ja saadud teabe võrdlemise teel³⁸.

49. Sellegipoolest avaldas Veneetsia komisjon esiteks kahetsust selle üle, et kontrolli läbiviimist ja inspeksiooni volitusi puudutavad õigusnormid ei ole piisavalt täpsed, mille tõttu – nagu märgitud – selle pädevus kattub VSSi pädevusega, ning teiseks soovitas, et inspektorite uurimisvolitused ei tohiks olla piiramatud, vaid peaksid alluma sõltumatu asutuse, näiteks VSSi kontrollile³⁹. Ta rõhutas konkreetset peainspektori tähtsat rolli, kes teeb määruse, millega kehtestatakse kontrollimenetlus, ja annab inspeksiooni toimimiseks üldisi korralduslikke ja metodoloogilisi juhiseid ehk kellel on õigus võtta vastu üldisi eeskirju, mille Veneetsia komisjon soovib usaldada teisele üksusele. Juhitakse tähelepanu asjaolule, et peainspektoril on õigus määrata erakorralisi kontrole, mis põhinevad üksikisikute poolt kohtunike vastu esitatud kaebustel ja mis lisanduvad iga-aastastele plaanilistele kontrollidele, ning määrata kindlaks nende ese ja tähtajad. Lisaks võib peainspektor „kontrollida inspektorite tegevust“ konkreetsetel juhtudel ning näib – mida peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima –, et ta kujutab inspektorite suhtes apellatsiooniaset, kellel on õigus kontrollitud kohtuniku esitatud vastuväidete alusel „kontrolliaruandeid“ ümber vormistada või muuta⁴⁰.

50. Tuletan siinkohal meelde, et kuna oluliste volituste koondumine niisuguse organi juhi kätte, mis on pädev viima läbi uurimisi ja osalema distsiplinaarmedetete võtmises, annab talle praktikas ulatusliku kaalutusõiguse otsustada, kas kohtunike suhtes distsiplinaarmenetlust algatada või mitte, jättes hoiatustele reageerimata, võib see võimaldada sellel juhul kasutada

³⁵ Vt analoogia alusel 11. mai 2023. aasta kohtuotsus *Inspeția Judiciară* (C-817/21, EU:C:2023:391, punkt 60).

³⁶ See organ peab esitama igal aastal tegevusaruande, mille ta esitab VSSi täiskogule, ning avaliku teabe oma tegevuse kohta, avaldades nimelt oma iga-aastase tegevusaruande enda veebisaidil (Bulgaaria põhiseaduse artikli 132a lõiked 8 ja 9 ning kohtuvõimu seaduse artikli 54 lõiked 12 ja 14).

³⁷ Kohtuvõimu seaduse artikkel 175c.

³⁸ Kohtuvõimu seaduse artikli 175e lõige 6 ja artikli 175f lõige 1. Inspeksioonilt saadud andmete kohaselt sel viisil saadud teavet ei avaldata; pealegi on inspeksiooni liikmetel andmekaitse seaduse artikli 20 alusel konfidentsiaalsuskohustus.

³⁹ Veneetsia komisjoni arvamus (CDL-AD (2017) 018, punktid 61–72).

⁴⁰ Veneetsia komisjoni arvamus (CDL-AD (2017) 018, punktid 69, 70 ja 73).

kohtunike distsiplinaarkorda kohtunike tegevuse mõjutamiseks. Seega võivad õigusnormid, mis annavad organi juhile sellise pädevuse, nagu antakse põhikohtuasjas kõne all olevate õigusnormidega peainspektorile, tekitada õigussubjektidel põhjendatud kahtluse, et asjaomase organi volitusi ja ülesandeid kasutatakse õigusemõistmisele surve avaldamise või õigusemõistmise üle poliitilise kontrolli tegemise vahendina⁴¹.

51. Inspektsiooni tegevust piiritleva raamistiku küsimus eeldab, et tuleb kontrollida, kas asjaomastele kohtunikele ja prokuröridele on tagatud tõhus kohtulik kaitse. Käesoleval juhul tuleb tõdeda, et põhikohtuasjas kõne all olev pangasaladuse avaldamise menetlus ei ole võistlev, pädeva kohtu teostatav kontroll on vähemasti piiratud ja tema otsuse peale ei saa edasi kaevata⁴². Võib siiski täheldada, et eelotsusetaotlustes on viidatud kohtuvõimu seaduse artiklile 175h, mis näeb asjaomastele isikutele ette võimaluse esitada kirjalikke selgitusi ja tõendeid, kui inspektor kontrollib deklareeritud faktilisi asjaolusid pärast seda, kui talle on esitatud andmed nende isikute pangakontode saldode ja raha liikumiste kohta. Veneetsia komisjon märgib, et kontrolli tulemused vormistatakse kirjalikult ja esitatakse asjaomasele kohtunikule, kes võib esitada vastuväiteid peainspektorile, kes peab andma põhjendatud vastuse⁴³.

e) Inspektsiooni tegevus praktikas

52. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on õigus võtta arvesse ka seda, kuidas see organ täidab oma põhiseaduslikku ülesannet ja kasutab enda erinevaid volitusi, eriti kui ta teeb seda pärast oma liikmete ametiaja lõppemist viisil, mis võib anda alust kahelda tema sõltumatuses seadusandlikust ja täitevvõimust⁴⁴.

53. Eelotsusetaotlustest nähtub, et ainus vahejuhtum, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus inspektsiooni tegevusega seoses viitab, on 2019. aastal mitme kohtuniku ja prokuröri isikuandmete õigusvastane avaldamine tema veebisaidil, mille eest määrati sellele organile rahatrahv. Lisaks sellele, et see asjaolu leidis aset enne vaidlusalust ametiaja pikendamist, ei saa seda analüüsida nii, et see näitab täidesaatva või seadusandliku võimu otsest või kaudset välismõju või seda, et inspektsiooni liikmed on hakanud võimu kuritarvitama või jätkavad võimu kuritarvitamist, mille eesmärk või tagajärg on avaldada survet neile, kelle ülesanne on õigusemõistmine, või teostada nende tegevuse üle poliitilist kontrolli. Nimelt tuleneb eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud teabest, et süüks pandav andmete avaldamine oli tingitud inspektsiooni teenistuja – kes ei ole ei peainspektor ega inspektor – isiklikust veast, kuna asjaomane isik ei olnud andmeid eelnevalt anonüümseks muutnud, mistõttu ta vallandati.

f) Ametiaja pikendamise kestus

54. Riigisisese õigusliku ja faktilise konteksti asjakohaste asjaolude hulgas, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus peab arvesse võtma, on ametiaja pikendamise kestus, mis oli käesoleval juhul tema poole pöördumise ajaks üle kolme aasta. Vastuseks eelotsusetaotluse esitanud kohtu kinnitusele, et inspektsioon jääb ametisse „määramata ajaks“, tuletasid Bulgaaria valitsus ja inspektsioon sellega seoses meelde, et Konstitutsionen sad (konstitutsioonikohus) märkis oma 2022. aasta

⁴¹ Vt selle kohta 11. mai 2023. aasta kohtuotsus Inspecția Judiciară (C-817/21, EU:C:2023:391, punktid 56 ja 57).

⁴² Krediitiasutuste seaduse artikli 62 lõige 7.

⁴³ Veneetsia komisjoni arvamus (CDL-AD (2017) 018, punkt 73).

⁴⁴ Vt selle kohta 19. novembri 2019. aasta kohtuotsus A. K. jt (kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegiumi sõltumatus) (C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, EU:C:2019:982, punkt 144).

kohtuotsuses selgelt, et inspeksiooni ametikohustuste täitmise kestus sõltub konkreetse tulevase sündmuse toimumisest, nimelt see kestab „kuni parlamendi poolt peainspektori või inspektorite valimiseni“.

55. Vaidlust ei ole selles, et inspeksiooni liikmed jäid ametisse ka pärast ametiaja lõppu seetõttu, et parlament ei olnud 2020. aastal võimeline nende ametijärglasi valida. Euroopa Kohtule esitatud toimikus ei ole aga ühtegi asjaolu, mis annaks alust arvata, et seda olukorda lähitulevikus parandatakse. Lisaks sellele, et puudub igasugune seaduslik blokeerimisvastane mehhanism, mis seisneks nõutava kvalifitseeritud häälteenamuse vähendamises või ametisse nimetamise pädevuse üleminekus neutraalsele üksusele, on oluline märkida, et lõppenud ametiaja alusel tegutseb veel tervelt viis teist sõltumatut järelevalveasutust⁴⁵. Seega näib – kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli tulemusel ei ilmne vastupidist –, et inspektorite ametisse jäämise kestus pärast nende ametiaja lõppemist sõltub tulevase sündmuse toimumisest, milleks ei ole konkreetset kuupäeva, mistõttu inspektorite ametiaja pikendamise kestust saab kvalifitseerida nii, et see on määramata ajaga. Ent kui inspeksiooni tegevuse peatamine samalaadseks ajaks pärast ametisse nimetamise menetluse blokeerimist on kahtlemata murettekitav, on seda samamoodi ka tema liikmete ametiaja määramata ajaks pikendamine.

56. Mulle näib nimelt, et eespool välja toodud õiguspärast muret seoses kandidaatide valimisega inspektorite ametikohale, asjaomaste isikute ametisse nimetamise viisiga, nende võimaliku ametist tagasikutsumisega ühe viiendiku parlamendiliikmete poolt, inspeksiooni ja VSSi pädevuste omavahel kattumisega kohaldatavate õigusnormide ebatäpsuse tõttu ja peainspektori volituste ulatusega süvendab veelgi asjaolu, et inspeksiooni liikmed on oma 2020. aasta jaanuaris või veebruaris lõppenud ametiaja alusel siiani ametis⁴⁶. Kuigi Euroopa Kohtule esitatud toimikus puudub konkreetne näide kontrolli või distsiplinaarmenetluse ettepaneku kohta, mis võiks tekitada välise mõju või inspeksiooni võimu kuritarvitamise kartust, siis niisuguse organi töö jätkumine ilma täpse ja kindla ajalise piiranguta ainult suurendab niisuguse juhtumi esinemise ohtu⁴⁷.

57. Lisaks ebakindlusele, mis valitseb inspeksiooni liikmete individuaalse olukorra muutumise suhtes, muudab asjaomaste isikute ametiaja *a priori* määramata ajaks pikendamine, ilma et oleks täpsustatud, mida selle organi uuendamise protsessi blokeerimise lõpetamiseks lähiajal ette võetakse, selle organi reguleerimise põhiseaduslikud sätted mõttetuks, ning tekitab inspeksiooni koosseisu ja toimimist arvestades õigussubjektidel põhjendatud kahtlusi, kas see organ on väljaspool väliste tegurite, eelkõige seadusandliku ja täitevvõimu otsese või kaudse mõju haardeulatust, aga ka, kas ta on vastanduvaid huvisid arvestades neutraalne, ning võib järelikult viia selleni, et see organ ei tundu enam sõltumatu või erapooletu, mis võib nõrgendada usaldust,

⁴⁵ Vt komisjoni 2022. aasta aruanne ja 2023. aasta aruanne õigusriigi kohta Bulgaarias. On huvitav rõhutada, et samasugune olukord tekkis endise peainspektori puhul, kelle ametiaega pikendati *de facto* kahe aasta võrra, ning meenutada, et seaduse või põhiseaduse muudatused, mis puudutavad inspeksiooni koosseisu muutmist, on jäänud lihtsalt aruteluks.

⁴⁶ Seda märgib sisuliselt ka komisjon 2022. aasta aruandes õigusriigi olukorra kohta Bulgaarias, sidudes selle tuvastatud asjaolu järeldusega, et VSSi toimimine ja koosseis, sealhulgas distsiplinaarmenetlustes, on üha enam muret tekitav.

⁴⁷ 8. aprilli 2014. aasta kohtuotsuses komisjon vs. Ungari (C-288/12, EU:C:2014:237, punktid 52 ja 53), mis käsitles riigisiseseid õigusnorme, millega lõpetati andmekaitse valdkonna järelevalveasutuse juhataja ametiaeg ennetähtaegselt, otsustas Euroopa Kohus, et ainuüksi funktsionaalsest sõltumatuses ei piisa selleks, et hoida järelevalveasutusi igasuguse välise mõju eest, ja juba ainult oht, et riiklikku järelevalvet teostavad asutused võiksid poliitiliselt mõjutada järelevalveasutuste otsuseid, on piisav selleks, et takistada neil oma ülesannete täitmisel sõltumatult tegutsemist.

mida demokraatliku ühiskonna kohtud peavad õigussubjektidele sisendama⁴⁸. Peale selle ei saa sellisel juhul inspeksiooni pidada organiks, mis võib kõikidel asjaoludel tegutseda väljaspool igasugust erapoolikuse kahtlust⁴⁹.

58. Sellise organi nagu inspeksiooni liikmete ametiaja pikendamine peaks minu arvates olema lubatud vaid erandkorras ja ajutiselt, mis eeldab nii kiiresti kui võimalik normaalse olukorra taastamist, ning ei ole seega absoluutselt ühitatav järjepidevuse põhimõtte range kohaldamisega, mis ei tohiks välja viia võimaluseni lõppenud ametiaega – mis käesoleval juhul ei ole kohe pikendatav – lõputult pikendada, sest vastasel korral rikuks see proportsionaalsuse põhimõtet. Inspeksiooni liikmete ametiaja pikendamine enam kui kolme aasta võrra, ilma igasuguse mõistliku väljavaateta ametisse nimetamise protsessi blokeerimist lähiajal lõpetada, ei ole erandlik ega ajutine. Lõpetuseks lisan, et funktsionaalne *status quo* ei ole kuidagi selline, mis paneb vastutuse kohustusi rikkunud poliitilise võimu kandjale, kes soovib vajaduse korral ametis hoida ühilduvate poliitiliste vaadetega isikuid ja vältida inspeksiooni uuendamist avatumas kandidaatide valimise korras.

59. Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele eelotsuse küsimusele vastata, et ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku koostoimes harta artikliga 47 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus õigusnormid, nagu neid on tõlgendatud riigisiseses kohtupraktikas ja mis lubavad organi liikmetel, kelle on valinud parlament eelnevalt kindlaksmääratud kestusega ametiajaks, mida ei saa järjest pikendada, ja kes on volitatud kontrollima kohtunike ja prokuröride tegevust ja ausust ning tegema nende suhtes distsiplinaarmenetluse algatamise ettepanekuid, jääda pärast ametiaja lõppemist *de facto* ametisse määramata ajaks, ilma et oleks täpsustatud, mida selle organi uuendamise protsessi blokeerimise lõpetamiseks lähiajal ette võetakse, kui need õigusnormid ei ole sõnastatud selliselt, et õigussubjektidel ei saaks nende alusel tekkida mingit põhjendatud kahtlust, et selle organi volitusi ja ülesandeid kasutatakse kohtunike või prokuröride tegevusele surve avaldamise või nende tegevuse üle poliitilise kontrolli tegemise vahendina.

B. Kolmas eelotsuse küsimus

60. Kolmanda eelotsuse küsimusega palutakse Euroopa Kohtul kindlaks teha, kas kohus, mis lubab riigiasutusel tutvuda kohtunike ja prokuröride ning nende perekondade pangakontode saldodega seotud isikuandmetega, määrab kindlaks andmete töötlemise vahendid ja eesmärgid ning kas seda kohut võib seega kvalifitseerida „vastutavaks töötlejaks“ isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punkti 7 tähenduses.

61. Sellele küsimusele vastamiseks on vaja piiritleda põhikohtuasjas kõne all oleva isikuandmete „töötlemise“ toiminguid ja kohti⁵⁰.

62. Sellega seoses tuleb rõhutada, et mõiste „töötlemine“ hõlmab kõiki isikuandmete või nende kogumitega tehtavaid automatiseeritud või automatiseerimata toiminguid, nagu nimelt andmete „kogumine“, „lugemine“, „kasutamine“, „edastamine levitamise või muul moel kättesaadavaks

⁴⁸ Vt selle kohta 19. novembri 2019. aasta kohtuotsus A. K. jt (kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegiumi sõltumatus) (C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, EU:C:2019:982, punkt 153).

⁴⁹ Vt analoogia alusel 8. aprill 2014. aasta kohtuotsus komisjon vs. Ungari (C-288/12, EU:C:2014:237, punkt 55).

⁵⁰ Tuleb täpsustada, et mõiste „vastutav töötleja“ eeldab isikuandmete „töötlemist“. Vt selle kohta 11. jaanuari 2024. aasta kohtuotsus État belge (ametliku väljaande töödeldavad andmed) (C-231/22, EU:C:2024:7, punkt 26).

tegemise teel“. Lisaks võib isikuandmete töötlemine koosneda ühest või mitmest toimingust, millest igaüks puudutab ühte nendest eri etappidest, mida isikuandmete töötlemine võib hõlmata⁵¹.

63. Eelotsusetaotlustest nähtub, et kohtuasutus lubab pangal edastada inspeksioonile teavet kohtunike ja prokuröride ning nende pereliikmete kontode ja hoiuste kohta. Seda teavet, mida pank on säilitanud, kogub seejärel, tutvub sellega ja kasutab inspeksioon võimaliku huvide konflikti tuvastamiseks. Sellest tuleneb, et pangasaladusega kaitstud teabe kohtuasutuse poolt kättesaadavaks tegemist tuleb käsitada töötlemistoiminguna, mis on osa mitmest etapist koosnevast protsessist, millesse on järjest kaasatud pank, kohtuasutus ja inspeksioon.

64. Seda arvestades tuleb kindlaks teha, kas kohut, kes seda avaldamist lubab, võib kvalifitseerida „vastutavaks töötlejaks“ isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punkti 7 tähenduses.

65. Selles küsimuses tuleb meenutada, et isikuandmete kaitse üldmääruse eesmärk, nagu see nähtub selle artiklist 1 ning põhjendustest 1 ja 10, on eelkõige tagada füüsiliste isikute põhiõiguste ja -vabaduste, eelkõige nende õiguse eraelu puutumatusele kõrgetasemeline kaitse, kui töödeldakse neid puudutavaid isikuandmeid, mis on sätestatud harta artikli 8 lõikes 1 ja ELTL artikli 16 lõikes 1. Selleks on liidu seadusandja andnud mõistele „vastutav töötleja“ laia määratluse⁵², mille eesmärk on tagada andmesubjektide tõhus ja täielik kaitse⁵³.

66. Mõiste „vastutav töötleja“ on lahutamatu seotud kontrolliga, mida isik või üksus teostab isikuandmete töötlemise üle⁵⁴. Täpsemalt on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punktis 7 mõiste „vastutav töötleja“ määratletud kui füüsiline või juriidiline isik, avaliku sektori asutus, amet või muu organ, kes üksi või koos teistega määrab kindlaks töötlemise eesmärgid ja vahendid⁵⁵. Selles artiklis on veel sätestatud, et kui sellise töötlemise eesmärgid ja vahendid on kindlaks määratud liikmesriigi õigusega, võib vastutava töötleja või tema määramise konkreetsed kriteeriumid sätestada liikmesriigi õiguses.

67. Selle artikli sõnastusest tuleneb seega, et vastutava töötleja kindlakstegemine põhineb kahel meetodil. Nimelt tuleb välja selgitada, kas juriidiline isik või üksus määrab üksi või koos teistega kindlaks asjaomase töötlemise eesmärgid ja vahendid või on need kindlaks määratud liikmesriigi õigusega.

⁵¹ 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Fashion ID (C-40/17, EU:C:2019:629, punkt 72). Täielikkuse huvides rõhutan, et see kohtuotsus käsitleb mõiste „töötlemine“ tõlgendamist, nagu see oli määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiivi 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT 1995, L 281, lk 31; ELT eriväljaanne 13/15, lk 355) artikli 2 punktis b. Kuigi see direktiiv enam ei kehti ja asendati isikuandmete kaitse üldmäärusega, on Euroopa Kohtu tõlgendus viimati nimetatud määruse kohaldamisel endiselt asjakohane. Nimelt jääb selle mõiste määratlus mõlemas õigusaktis samaks, välja arvatud väikesed vormilised muudatused.

⁵² 24. veebruari 2022. aasta kohtuotsus Valsts ieņēmumu dienests (isikuandmete töötlemine maksustamise eesmärgil) (C-175/20, EU:C:2022:124, punkt 35).

⁵³ 7. märtsi 2024. aasta kohtuotsus IAB Europe (C-604/22, EU:C:2024:214, punktid 53–55 ja seal viidatud kohtupraktika).

⁵⁴ Vt selle kohta 7. juulil 2021 vastu võetud suunised 07/2020 vastutava töötleja ja volitatud töötleja mõistete kohta isikuandmete kaitse üldmääruses veebiaadressil: https://edpb.europa.eu/system/files/2023-10/edpb_guidelines_202007_controllerprocessor_final_fr.pdf, punkt 20, mille kohaselt „mõiste „vastutav töötleja“ viitab vastutava töötleja *mõjule* töötlemisele *otsustusõiguse kasutamise* teel. Vastutav töötleja on organ, kes *otsustab* töötlemise teatavate oluliste elementide üle“.

⁵⁵ Mõiste „eesmärk“ viitab sellele, „mille jaoks“ isikuandmeid töödeldakse, see tähendab töötlemise põhjustele ja eesmärkidele. Termin „vahendid“ viitab sellele, „kuidas“ andmeid töödeldakse, st selle töötlemise viisile. Töötlemise vahendid hõlmavad seega töötlemise tehnilisi ja korralduslikke aspekte, nagu isikuandmete säilitamine, kättesaadavus ja säilitamise kestus. Vt selle kohta Bygrave, L. A., ja Tosoni, L., „Article 4(7). Controller“, Kuner, C., Bygrave, L. A., Docksey, C., ja Drechsler, L. (toim) teoses *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary*, Oxford University Press, Oxford, 2020, lk 150.

68. Kui töötlemise eesmärgid ja vahendid määratakse seega kindlaks liikmesriigi õigusega, tuleb kõige hiljutisema kohtupraktika kohaselt kontrollida, kas see õigus määrab vastutava töötleja või näeb ette tema määramise konkreetsed kriteeriumid. Vastutav töötleja võib riigisisese õigusega olla kindlaks määratud mitte üksnes sõnaselgelt, vaid ka mõttest tulenevalt. Viimasel juhul on siiski nõutav, et kindlaksmääramine tuleneks piisavalt kindlalt asjaomasele isikule või üksusele antud rollist, ülesannetest ja volitustest⁵⁶.

69. Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotlustest, et Bulgaaria põhiseaduse artikli 132a lõike 6 alusel on inspeksiooni ülesanne muu hulgas kontrollida kohtunike ja prokuröride ausust ja huvide konflikte. Selleks kontrollib ta vastavalt kohtuvõimu seadusele⁵⁷ vara ja huvide deklaratsioone, mille peavad kohtunikud ja prokurörid talle esitama. Inspeksioon avaldab need deklaratsioonid oma veebisaidil ja säilitab neid elektroonilises avalikus registris⁵⁸. Lisaks tuleneb isikuandmete kaitse seaduse artiklist 20, et inspeksiooni liikmed ei tohi avalikustada seadusega kaitstud konfidentsiaalset teavet, mida nad on oma tegevuse käigus teada saanud.

70. Oma ülesannete täitmiseks võib inspeksioon saada pangalt teavet kohtunike ja prokuröride ning nende pereliikmete kontode ja hoiuste kohta. Menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus toimub selles raamistikus. Nimelt, kui andmesubjektid ei ole selle edastamisega nõus, võib inspeksioon kohtuvõimu seaduse artikli 175e lõike 6 ja krediidasutuste seaduse artikli 62 lõike 6 alusel taotleda, et Rayonen sad (rajoonikohus) annaks pangale korralduse pangasaladusega kaitstud andmed avaldada.

71. Viimati nimetatud seaduse artikli 62 lõike 7 kohaselt teeb see kohus otsuse hiljemalt 24 tunni jooksul alates taotluse saamisest, täpsustades, mis ajavahemikku pangasaladusega kaitstud teave puudutab. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud teabest⁵⁹ ja Bulgaaria valitsuse esitatud seisukohtadest nähtub⁶⁰, et Rayonen sad (rajoonikohus) piirdub sellega, et kontrollib esiteks, kas taotluse on esitanud krediidasutuste seaduse artikli 62 lõikes 6 nimetatud avalik-õiguslik asutus või avalik-õiguslik organ, ja teiseks, kas isikute suhtes, kelle kontode kohta on pangasaladuse avaldamise taotlus esitatud, kehtib deklareerimiskohustus kohtuvõimu seaduse tähenduses.

72. Nendest selgitustest nähtub, et Bulgaaria õiguses kehtestatud menetluse raames teostab Rayonen sad (rajoonikohus) – nagu rõhutab eelotsusetaotluse esitanud kohus – üksnes formaalset kontrolli pangasaladusega kaitstud teabe avalikustamise taotluste üle, mille inspeksioon talle esitab.

73. Märgin sellega seoses, et see kohus, kelle poole inspeksioon omal algatusel pöördub, peab tegema nende taotluste kohta otsuse eriti lühikese tähtaja jooksul, ilma et ta saaks hinnata selle avalikustamise asjakohasust huvide konflikti tuvastamise eesmärgi seisukohast ega ka seda, kuidas need andmed kättesaadavaks tehakse ja kuidas inspeksioon neid seejärel kasutab. Lisaks edastab pank selle teabe otse inspeksioonile, kes peab tagama selle konfidentsiaalsuse. See asutus

⁵⁶ 11. jaanuari 2024. aasta kohtuotsus *État belge* (ametliku väljaande töödeldavad andmed) (C-231/22, EU:C:2024:7, punktid 29 ja 30). Vt ka 7. juulil 2021 vastu võetud suunised 07/2020 vastutava töötleja ja volitatud töötleja mõistete kohta isikuandmete kaitse üldmääruses, mille punkti 24 kohaselt „selle asemel, et vastutavat töötlejat otseselt kindlaks määrata või tema määramise kriteeriume kindlaks määrata, antakse õigusaktiga sageli pigem kellelegi ülesanne või kehtestatakse kohustus teatavaid andmeid koguda ja töödelda. Sellistel juhtudel määratakse töötlemise eesmärk sageli kindlaks seadusega. Vastutav töötleja on tavaliselt see, kes määrati seadusega selle eesmärgi ehk avaliku ülesande täitmiseks“.

⁵⁷ Viitan kohtuvõimu seaduse artikli 54 lõike 1 punktile 8, artikli 175a lõikele 1 ja artikli 175b lõikele 4.

⁵⁸ Need nõuded on ette nähtud kohtuvõimu seaduse artikli 175c lõikes 6 ja artikli 175d lõikes 1.

⁵⁹ Vt eelotsusetaotluse kohtuasjas C-332/23 punkt 63.

⁶⁰ Vt nende seisukohtade punkt 26.

vaatab läbi kohtunike ja prokuröride ning nende pereliikmete kontod, et kontrollida nende vara koosseisu ja kontrollida vastavalt Bulgaaria põhiseadusega talle pandud ülesandele kohtunike ausust ning seda, kas esineb huvide konflikte.

74. Järeldan nendest asjaoludest, et kohtul ei ole pädevust määrata kindlaks pangasaladusega kaitstud isikuandmete töötlemise eesmärgid ja vahendeid.

75. Seevastu on ilmne, et Bulgaaria õiguses on vähemalt kaudselt kindlaks määratud nende andmete töötlemise eesmärgid ja vahendid ning määratud inspeksioon isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punkti 7 tähenduses vastutavaks töötlejaks.

76. Vastavalt sellele tuleneb töötlemise eesmärkide ja vahendite kindlaksmääramisest, et võttes arvesse inspeksioonile riigisisese õigusega antud rolli, ülesandeid ja volitusi, ei ole Bulgaaria seadusandja määranud kohut, kes lubab selle teabe inspeksioonile edastada, niisuguse ülesande täitjaks. Pealegi näib mulle, et ainuüksi asjaolust, et kõnealuse teabe edastamise tingimuseks on kohtu antud luba, ei piisa selleks, et seda kohut saaks kvalifitseerida nende andmete „vastutavaks töötlejaks“. Eeltoodud asjaoludest tuleneb nimelt, et selle loa ainus eesmärk on võimaldada inspeksioonil töödelda talle panga edastatud isikuandmeid vastavalt Bulgaaria õiguses kindlaks määratud eesmärkidele ja vahenditele.

77. Kõiki neid asjaolusid arvestades näib mulle, et kohut, kes annab riigiasutusele loa tutvuda kohtunike ja prokuröride ning nende pereliikmete pangakontode saldodega üksnes tingimusel, et ta peab eelnevalt kontrollima, kas see asutus on selle taotluse esitanud ja kas taotlus puudutab isikuid, kellel on kohustus oma vara deklareerida, ei saa talle riigisisese õigusega antud rolli, ülesandeid ja volitusi arvestades kvalifitseerida isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punkti 7 tähenduses isikuandmete vastutavaks töötlejaks.

C. Kuues eelotsuse küsimus

78. Kuues eelotsuse küsimus on esitatud sõltumatult vastusest, mille Euroopa Kohus peab andma kolmandale ja neljandale küsimusele. Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib sisuliselt teada, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 79 lõige 1 koostoimes harta artikliga 47 kohustab kohtuasutust, kes teeb otsuse riigiasutuse esitatud isikuandmete avalikustamise taotluse kohta, tagama omal algatusel nende isikute kaitse, kelle andmeid see puudutab, nõudes, et see asutus esitaks talle teavet isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 33 lõike 3 punkti d alusel võetud turvameetmete ja nende tõhusa rakendamise kohta, kui on üldteada, et see asutus on varem toime pannud isikuandmete turbega seotud rikkumise.

79. Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et tema menetlus ei ole võistlev, kuna isikud, keda kohtunike ja prokuröride ning nende pereliikmete pangakontode saldo avalikustamise taotlus puudutab, ei ole selle menetluse pooleks⁶¹. Ta leiab, et kui ta peaks piirduma nende taotluste puhtalt formaalse läbivaatamisega, nagu seda nõuab Bulgaaria õigus, jääksid andmesubjektid ilma õigusest tõhusale õiguskaitsevahendile, mis on tagatud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 79 lõikega 1 koostoimes harta artikliga 47.

⁶¹ Samuti tuleb täpsustada, et krediidasutuste seaduse artikli 62 lõike 7 kohaselt ei saa Rayonen sadi (rajoonikohus) otsust edasi kaevata.

80. Sellest tuleneb, et sellele eelotsuse küsimusele vastamiseks on vaja kindlaks teha, kas need sätted panevad kohtule, kes teeb selles menetluses otsuse, kohustuse omal algatusel kontrollida nende meetmete piisavust, mis võetakse selleks, et vältida nende isikuandmete turbega seotud edasisi rikkumisi, mille avalikustamist taotletakse.

81. Minu arvates tuleneb isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 79 lõike 1 eesmärgist, et vastus sellele küsimusele saab olla ainult eitav.

82. Sellega seoses näib mulle, et pangasaladusega kaitstud teabe turbega seotud probleemi, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus tõstatas, tuleb käsitleda vastutava töötleja kohustuste alusel, mille põhijooni on kohane meelde tuletada.

83. Esiteks peab vastutav töötleja vältima igasugust isikuandmete turbe rikkumist. Täpsemalt vastutab ta isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 2 alusel nende andmete töötlemise põhimõtete järgimise eest, mis on sätestatud selle artikli lõikes 1, ning ta peab suutma tõendada, et neid põhimõtteid on järgitud. Eelkõige peab vastutav töötleja vastavalt selle määruse artikli 5 lõike 1 punktis f sätestatud isikuandmete terviklikkuse ja konfidentsiaalsuse põhimõttele tagama, et selliseid andmeid töödeldakse viisil, mis tagab asjakohaste tehniliste või korralduslike meetmete abil asjakohase andmete turvalisuse. Nimetatud määruse artikli 32 lõike 1 kohaselt peavad need meetmed tagama töötlemisest tulenevale ohule vastava turvalisuse taseme.

84. Teiseks on vastutav töötleja kohustatud reageerima isikuandmete turvalisuse mis tahes rikkumisele. Sellega seoses kohustab isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 33 lõige 1 vastutavat töötlejat teatama kõnealusest rikkumisest pädevale järelevalveasutusele, kirjeldades selle artikli lõike 3 punkti d kohaselt meetmeid, mida ta kavatses võtta rikkumise heastamiseks, sealhulgas vajaduse korral meetmeid võimalike negatiivsete tagajärgede leevendamiseks.

85. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 79 lõikes 1 ette nähtud kohtuliku õiguskaitsevahendi eset tuleb analüüsida nende sätete kontekstis. Selles küsimuses tuleb meenutada, et selle määruse VIII peatükis „Õiguskaitsevahendid, vastutus ja karistused“ on liidu seadusandja ette näinud andmesubjektidele, keda isikuandmete töötlemine puudutab, erinevad õiguskaitsevahendid haldus- või kohtuasutustes, kusjuures on täpsustatud, et iga sellist õiguskaitsevahendit peab olema võimalik kasutada, ilma et see piiraks teisi⁶².

86. Kõigepealt on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 77 lõikes 1 ette nähtud, et igal andmesubjektil on õigus esitada järelevalveasutusele kaebus, kui ta leiab, et isikuandmete töötlemine rikub seda määrust. Seejärel on selle määruse artikli 78 lõike 1 kohaselt igal füüsilisel või juriidilisel isikul õigus kasutada tõhusat kohtulikku õiguskaitsevahendit järelevalveasutuse õiguslikult siduva otsuse vastu, mis teda puudutab.

87. Lõpuks tuleb märkida, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 79 „Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile vastutava töötleja või volitatud töötleja vastu“ lõige 1 tagab igale andmesubjektile õiguse kasutada õiguskaitsevahendit, kui ta leiab, et tema sellest määrusest tulenevaid õigusi on rikutud tema isikuandmete sellise töötlemise tagajärjel, millega seda määrust

⁶² 12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (C-132/21, EU:C:2023:2, punkt 34).

rikutakse. Euroopa Kohtu praktika kohaselt ei vabasta see artikkel asjaomast isikut sama määruse artikli 82 lõikes 1 ette nähtud kohustusest tõendada, et ta on tegelikult kandnud varalist või mittevaralist kahju⁶³.

88. Minu arvates tuleneb kahe viimati nimetatud artikli sõnastusest üheselt, et vastutava töötleja või volitatud töötleja vastu esitatud hagi eesmärk on hüvitada kahju, mis on tekitatud isikuandmete kaitse üldmäärusega antud õiguste varasema rikkumisega. Seevastu ei tulene nende artiklite sõnastusest kuidagi, et kohus on kohustatud *ennetavalt* kontrollima, kas vastutav isikuandmete töötleja on võtnud meetmeid nende õiguste hilisema rikkumise vältimiseks.

89. Seda arvestades on vaja kindlaks teha, milline mõju on harta artikli 47 sätetel isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 79 lõike 1 tõlgendamisele.

90. Nagu nähtub selle määruse põhjendusest 141⁶⁴, on määruse artikli 79 lõike 1 eesmärk tagada harta artiklis 47 sätestatud õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile rakendamine. Teisisõnu sätestas liidu seadusandja selle õiguse juba siis, kui ta töötas välja sätted, mis reguleerivad õiguskaitsevahendit, mida andmesubjekt võib vastutava töötleja vastu kasutada.

91. Sellest järeldub, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt tuleb isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 77 lõikes 1, artikli 78 lõikes 1 ja artikli 79 lõikes 1 ette nähtud õiguskaitsevahendite tunnused kindlaks teha kooskõlas õigusega tõhusale kohtulikule kaitsele. Sellest seisukohast peavad liikmesriigid oma menetlusautonoomia raames tagama, et nende õiguskaitsevahendite kasutamise kord annaks asjaomastele isikutele konkreetse võimaluse tagada neile sama määrusega antud õiguste kaitse⁶⁵.

92. Kõiki neid asjaolusid arvestades tuleb analüüsida rolli, mille Bulgaaria seadusandja on eelotsusetaotluse esitanud kohtule omistanud.

93. On tõsi, et Bulgaaria seadusandja tehtud valiku kohaselt kontrollib kohus talle inspeksiooni esitatud taotlusi kohtunike ja prokuröride ning nende pereliikmete pangakontode saldode avalikustamiseks mittevõistlevas menetluses vaid formaalselt. Samas ja vaatamata kohtu piiratud volitustele ei tulene isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 79 lõikest 1 kuidagi, et sellel kohtul peaks enne nende taotluste kohta otsuse tegemist olema õigus omal algatusel kontrollida, kas nende isikuandmete turvalisuse edasise rikkumise vältimiseks võetud meetmed on piisavad.

94. Leian nimelt, et põhjustel, mille ma eespool esitasin, on liikmesriigi õiguses määratud inspeksioon vastutavaks sellise teabe töötlemise eest, mis kuulub pangasaladuse alla, mille avaldamiseks annab korralduse kohtuasutus. Sellest tuleneb, et selles staatuses on inspeksioon kohustatud võtma kõik isikuandmete kaitse üldmääruses ette nähtud meetmed, et tagada kogutud teabe turvalisus.

⁶³ 11. aprilli 2024. aasta kohtuotsus *juris* (C-741/21, EU:C:2024:288, punkt 39). Seevastu isikuandmete kaitse üldmääruse artiklil 82 põhineva kahju hüvitamise hagi korral lasub vastutaval töötlejal kohustus tõendada, et turvameetmed, mida ta on võtnud selle määruse artikli 32 kohaselt, on asjakohased. Vt selle kohta 14. detsembri 2023. aasta kohtuotsus *Natsionalna agentsia za prihodite* (C-340/21, EU:C:2023:986).

⁶⁴ Selles põhjenduses on märgitud, et „[i]gal andmesubjektil peaks olema õigus esitada kaebus ühele järelevalveasutusele, eelkõige liikmesriigis, kus on tema alaline elukoht, ja õigus tõhusale õiguskaitsevahendile kooskõlas harta artikliga 47, kui andmesubjekt on seisukohal, et tema käesoleva määruse kohaseid õigusi on rikutud või kui järelevalveasutus ei reageeri kaebusele, lükkab kaebuse osaliselt või täielikult tagasi või ei võta meetmeid juhul, kui need on vajalikud andmesubjekti õiguste kaitsmiseks“ (kohtujuristi kursiiv).

⁶⁵ Vt selle kohta 12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus *Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság* (C-132/21, EU:C:2023:2, punktid 51 ja 52 ning seal viidatud kohtupraktika).

95. Sellest vaatevinklist piisab isikuandmete kaitse üldmäärusega rakendatud süsteemi järgimiseks sellest, et isikud, keda see avalikustamine puudutab, saaksid kooskõlas selle määruse artikli 79 lõikega 1 juhul, kui neile selle määrusega antud õigusi rikutakse, pöörduda inspeksiooni vastu kohtusse vastavalt menetluseeskirjadele, mis tagavad harta artiklis 47 sätestatud õiguse tõhusale kohtulikule kaitsele järgimise⁶⁶.

96. Kõiki neid kaalutlusi arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata, et eespool toodud tingimusel ei nõua isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 79 lõige 1 koostoimes harta artikliga 47, et kohus, kes peab riigisisese õiguse kohaselt mittevõistleva menetluse tulemusel tegema otsuse kohtunike ja prokuröride ning nende pereliikmete pangakontode saldode avalikustamise taotluse kohta, kontrolliks omal algatusel, kas vastutav töötaja on võtnud asjakohased meetmed, et vältida nende isikuandmete turvalisuse edasist rikkumist.

VI. Ettepanek

97. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Sofiyski rayoneni sadi (Sofia rajoonikohus, Bulgaaria) esimesele, kolmandale ja kuuendale küsimusele järgmiselt:

1. ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku koostoimes Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus õigusnormid, nagu neid on tõlgendatud riigisiseses kohtupraktikas ja mis lubavad organi liikmetel, kelle on valinud parlament eelnevalt kindlaksmääratud kestusega ametiajaks, mida ei saa järjest pikendada, ja kes on volitatud kontrollima kohtunike ja prokuröride tegevust ja ausust ning tegema nende suhtes distsiplinaarmenetluse algatamise ettepanekuid, jääda pärast ametiaja lõppemist *de facto* ametisse määramata ajaks, ilma et oleks täpsustatud, mida selle organi uuendamise protsessi blokeerimise lõpetamiseks lähiajal ette võetakse, kui need õigusnormid ei ole sõnastatud selliselt, et õigussubjektidel ei saaks nende alusel tekkida mingit põhjendatud kahtlust, et selle organi volitusi ja ülesandeid kasutatakse kohtunike või prokuröride tegevusele surve avaldamise või nende tegevuse üle poliitilise kontrolli tegemise vahendina.

2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) artikli 4 punkti 7

tuleb tõlgendada nii, et

kohut, kes annab riigiasutusele loa tutvuda kohtunike ja prokuröride ning nende pereliikmete pangakontode saldodega üksnes tingimusel, et ta peab eelnevalt kontrollima, kas see asutus on selle taotluse esitanud ja kas taotlus puudutab isikuid, kellel on kohustus oma vara deklareerida, ei saa talle riigisisese õigusega antud rolli, ülesandeid ja volitusi arvestades kvalifitseerida nende isikuandmete vastutavaks töötlejaks.

3. Määruse 2016/679 artikli 79 lõiget 1 koostoimes põhiõiguste harta artikliga 47

tuleb tõlgendada nii, et

⁶⁶ Märgin selle kohta, et isikuandmete kaitse seaduse artiklis 39 on sätestatud, et isikuandmete kaitse üldmäärusest ja sellest seadusest tulenevate õiguste rikkumise korral võib andmesubjekt vaidlustada vastutava töötaja ja volitatud töötaja aktid ja toimingud kohtus. Selle menetluse raames võib andmesubjekt nõuda vastutava töötaja või volitatud töötaja poolse ebaseadusliku isikuandmete töötlemisega talle tekitatud kahju hüvitamist.

kohus, kes peab riigisisese õiguse kohaselt mittevõistleva menetluse tulemusel tegema otsuse kohtunike ja prokuröride ning nende pereliikmete pangakontode saldode avalikustamise taotluse kohta, ei ole kohustatud omal algatusel kontrollima, kas vastutav töötleja on võtnud asjakohased meetmed, et vältida nende isikuandmete turvalisuse edasist rikkumist. Riigisiseses õiguses tuleb siiski ette näha, et menetluseeskirjad, mida kohaldatakse hagi suhtes, mille võivad artikli 79 lõike 1 alusel vastutava töötleja vastu esitada isikud, keda see avalikustamine puudutab, tagavad põhiõiguste harta artiklis 47 ette nähtud õiguse tõhusale kohtulikule kaitsele.